

SEDAMSTOGODIŠNJICA ROĐENJA BL. IVANA DUNS SKOTA

Teološko-filozofski kongres u Oxfordu i Edinburghu

Prošlo je 700 godina od kada se u Dunsu, u Škotskoj, rodio veliki filozof i teolog, prvak franjevačke škole, *bl. Ivan Duns Skot*.

Dvije su vrlo značajne činjenice popratile ovaj jubilej: *I-Sv. otac Pavao VI* upravo je apostolsko pismo uz kardinalu Heenanu, nadbiskupima i biskupima Engleske i Škotske o proslavi 700-godišnjice rođenja Ivana Duns Skota koja će se obaviti u Oxfordu i Edinburghu na II internacionalnom skolastičkom kongresu, na kojem će, veli Sv. Otac: »sudjelovati ne samo odaslanici Kat. crkve nego i Engleske vjerske zajednice i glasoviti učenjaci iz svega svijeta.« Kongres ima za cilj, nadodaje Papa: »da osvijetli ličnost Ivana Duns Skota, njegovu filozofsku i teološku nauku, kao i obrise njegova moralnog i asketskog lika.« Na ovaj način izgradit će se »okvir velikih razmjera« i dobit će se »pogled na *integralnu skolastiku*«, pa će jače zasjati »raznolikost, bogatstvo i plodnost teološke i filozofske misli u srednjem vijeku«.

Pavao VI uči: »Uz veličanstvenu katedralu sv. Tome Akvinskog među drugima diže se i ona svake časti dostojna — iako različita po obujmu i građi — koju je Ivan Duns Skot podigao visoko prema nebu svojim žarkim spekulativnim genijem i postavio je na čvrste temelje i ukrasio smionim tornjevima... te postao najodličniji i najpozvaniji vođa franjevačke škole.«

Pošto je Papa pohvalio *historijsko-kritičnu* metodu u izdavanju i naučavanju Skotovih autentičnih djela i misli, i pošto je izjavio da »u njegovim djelima živo diše *serafski duh asiškog Patrijarhe*, dokazujući prednost ljubavi nad znanjem, ... sveopće prvenstvo Kristovo ... kojemu uz bok blista iskonska ljepota Bezgrešne Djevice, ... Duns Skot divno

osvjetljuje vrhunce evanđeoske Objave, kako su ih sv. Ivan i Sv. Pavao vidjeli gdje veličanstveno lebde u Božjim osnovama spasenja.«

Zbog tih izvanrednih odlika Skotove nauke Pavao VI stavlja ga na dnevni red Crkve, jer da »se u teološkoj riznici Ivana Duns Skota može naći sjajno oružje protiv crnih oblaka bezboštva koji zamaćuju naše doba«; k tome, sv. Ocu »smiješi se jedna druga nada: da će Skotova nauka moći pružiti zlatne konce« za plodni *dijalog s Anglikanskom zajednicom*. On je moguć i poželjan, jer procedira »u serafinskom duhu koji daje ljubavi prvenstveno ulogu« — ali uz njegovu životnu lozinku: »Pod vodstvom i učiteljstvom Crkve.« Tako sv. Otac u svome apostolskom pismu »Alma parens«.

II. Mj. o. dr Karlo Balić, najzaslužniji živući skotist, predsjednik Skotističke komisije za izdavanje autentičnih Skotovih djela, zamislio je, organizirao i s odličnim uspjehom održao *II internacionalni skolastički kongres u Oksfordu i Edinburghu* od 11. do 18. IX t. g. u čast 700-godišnjice rođenja Ivana Duns Skota. Da je Kongres nadmašio sve nade, zasluga je:

— na prvom mjestu sv. oca Pavla VI, koji je sjajno rehabilitirao život i nauku Oštroumnog i Marijanskog Doktora;

— zatim, vanrednog organizatorskog talenta o. Balića, koji je ovaj Kongres 2 godine pripravljaio, posjetio prijatelje i suradnike u Americi i Evropi, okupio učenjake: teologe i filozofe, svećenike i redovnike i civilne profesore, stručnjake skotizma, s mnogih svjetskih univerza. Bilo ih je do 200!

11. rujna, u nedjelju, u 20 s. bio je svečano otvoren Kongres u Oksfordu. Bilo je prisutno 8 biskupa s apostolskim delegatom u Londonu mons. *Cardinalem* na čelu. Bili su prisutni biskupi i odličnici Anglikanske zajednice, ministar prosvjete u ime kraljice Elizabete, tri franjevačka generala, načelnik Oksforda i predstavnici univerza. Poslije pozdravnih govora biskupa i red. generala, ministar prosvjete pročitao je Poslasticu kraljice Elizabete Kongresu, a o. Balić se zahvalio predstavnicima crkvenih, civilnih i sveučilišnih vlasti. Slijedilo je otkriće spomen-ploče u ovoj crkvi Marije Djevice, koja je sada u posjedu Anglikanske crkv. zajednice, a oni su je velikodušno ustupili za svečanu inauguraciju proslave 700-godišnjice rođenja Ivana Duns Skota.

Poslije otkrića spomen-ploče, popeo se na pulpit mons. *Cardinale* i održao polsatnu konferenciju o značenju papina apostolskog pisma »Alma parens«. Kao legat istakao je povijesne veze između Oksforda i Sv. Stolice. Martin II g. 942. proglasio je Oksford — Akademijom, a Inocent III g. 1214. proglasio ga je — Univerzom. Zatim je mons. *Cardinale* naglasio da kao nadbiskup želi počastiti jednog od najvećih filozofa i teologa svih vremena.

Papin legat je naglasio da on ovaj Kongres promatra kao akt reparacije nad falsificiranom uspomenom i nad zlodjelom profanacije Duns Skotova djela, kad je zloglasni Cromwell 1535. naredio Rikardu Laytonu da u Oksfordu sve uništi što podsjeća na Suptilnog Doktora i da se javno spale njegova djela.

Zatim je mons. Cardinale raspravljao koliko su Duns Skotova djela korisna za sadašnje pokoljenje u istraživanju problema o vrijednosti života i stvaranju *nove intelektualne sinteze*. Da to uvjerljivo dokaže, osvrnuo se na sve bitne — kristološke i marijanske — točke Skotove nauke, Ukratkog je, a točno i jasno, prikazao objektivno autentičnu sintezu skotizma. Napose je istakao Skotov genijalni nauk o Imakulati, koji je logični korolarij njegove velike teze o apsolutnom primatu Krista u djelu stvaranja.

Na svršetku sjajne konferencije mons. Cardinale ukazao je na odnos Skotove ideologije s modernom mišlju, što je ostavilo vrlo dubok utisak na svu izabranu ekumensku publiku. I to *baš u crkvi Marije Djevice*, u kojoj je *mladi Duns Skot* žarko molio, duboko meditirao i *stvarao svoj veličanstveni plan obrane Njezine Bezgrešnosti!*...

Za vrijeme Kongresa u Oksfordu 12. i 13. i u Edinburghu 14, 15. i 16. IX glasoviti su učenjaci: biskupi, dijecezanski svećenici, profesori filozofije i teologije te civilni univerzitetski profesori: katolici, anglikanci, protestanti, pokršteni Židovi i Egipćani razradili čitavu Skotovu problematiku. A sve objektivno, stručno, historijski kritično i simpatično zanosno. Tako je tajnik Sv. kongregacije kršć. nauka mons. *Parente* raspravljao o ljudskoj slobodi; rektor Gregorijane isusovac *P. Dhanis* o Kristovu primatu u čitavom stvaranju; prof. *Walter Hoerres* (civil) o platonizmu kod Duns Skota; o. *Connar*, prof. u Notre-Dame, u USA, o teologiji kao znanosti; sveuč. prof. u Rimu *dr Petruzzelis* (civil) o neizmjernosti Boga prema nauci sv. Tome i Duns Skota; sveuč. prof. u Edinburghu *Torrance* (anglikanac) o odnosu Kalvinove nauke prema Duns Skotu; prof. *Mauricij De Gandillac* (civil) o socijalnom paktu i temelju političkog zakona po Duns Skotu; prof. u Kairu *Madakour D' Ibrahim* o odnosu Duns Skota prema Aviceni i Averroesu; prof. u Montrealu *Klibansky* (pokrš. Židov) o Duns Skotu i Eckartu, itd.

U Oksfordu i Edinburghu izredalo se 150 filozofa — teologa. Bila je dosta jaka i *hrvatska grupa*. Iz Rima su došli: o. *Balić*, organizator Kongresa, prof. o. *Brlak*, prof. o. *Borak* (kapucin) i članovi Skotističke komisije: o. *Jurić* i o. *Čapkun-Delić*. Iz Splita su došli preuzv. *dr Franjo Franić*, splitski biskup, i oo. *Markoč* i *Kržanić*, iz Sarajeva o. *Gavran*, iz Zagreba o. *Bebić* (isusovac), iz Kanade bosanski franjevac o. *Zečević*, a iz Zagreba su poslali svoje radove: oo. *Šagi* i *Duda*. Bio je prisutan i *dr Keilbach*, nekoć profesor u Zagrebu, a sada u Münchenu. Svi su članovi hrvatske grupe održali svoje komunikacije i branili ih u diskusijama pred Kongresom, osim dvojice koji su bili zapriječeni doći.

Posljednji dan bio je — vanjska, *ekumenska manifestacija u Dunsu*. 17. IX u Skotovu rodnom mjestu, u High School, obavljen je potresni *ekumenski simpozij*. Uvodni govor održao je edinburški nadbiskup Gray. Zatim su govorili franj. generali Koser i Heisen. U ime Anglikanske zajednice Neville Davidson i edinburški dekan Martineau. Poslije govora p. Andrews, spikera za religiozne probleme na BBC-u, i glasgovskog nadbiskupa D. Scolana svi su prisutni — katolici i anglikanci — ispjevali psalam 23.

Iz dvorane High School došlo se u *Duns Castle*. Tu je otkriven *spomen-stup* gdje je — po tradiciji — bila Duns Skotova rodna kuća. Napokon je u javnom parku otkriven veliki *spomenik Duns Skota*, sjajno umjetničko djelo Tritschlera.

Uspjeh je Kongresa vrlo značajan. Sudjelovali su učenjaci mnogih naroda: Talijanaca 54, Španjolaca 12, Francuza 10, sjevernih i južnih Amerikanaca 17, Nijemaca 12, Hrvata 13, Engleza i Iraca 15, Belegijanaca i Nizozemaca 5, Poljaka 2, Egipćana 3, Jordanaca 2 i po 1: Mađar, Austrijanac, Sirijac i Kinez.

Dijeccezanskih svećenika bilo je 30, franjevac manje braće 67, konventualaca 5, kapucina 3, dominikanaca 5, isusovaca 6, civilnih profesora 12, biskupa 3, nadbiskupa 2 i papin delegat Cardinale.

Ovi filozofi i teolozi obradili su *sve glavne teze Duns Skotove problematike*. Oni su svi bili pod ugodnim dojmom apostolskog pisma Pavla VI, pa su — s *novim duhom* i toplom simpatijom — raspravljali glavne teze Duns Skotove ideologije. I osvijetlili su mnoge teške probleme, tako da ovaj Kongres, kako je istakao l'Osser. Rom. (nro 210), nadilazi suhe podatke kronike, a izradio je čvrste povijesne vrednote. On će u kulturnom svijetu i u religioznim krugovima označiti »važnu etapu u procesu teološke maturacije, u nizu susreta s eksponentima raznih kulturnih tendencija i dijaloga između raznih konfesija.« A to zato, jer je, tvrdi sv. otac Pavao VI, Duns Skot uzdigao svoju plamenu spekulaciju do neba na čvrstoj bazi: izvrsnosti ljubavi nad svakom znanošću, universalnog primata Kristova, istočne ljepote Imakulate i suverenih ideja evandeoske Objave.

Dalje piše l'Osservatore... »da svi, koji su u srdačnim odnosima prijateljstva s Kat. crkvom, ne mogu se oprijeti čaru umovanja franj. Učitelja, koji je znao svesti u teološke termine duh i ideal Asiškoga Siro-tana«. I zaključuje: Duns Skot ne pripada samo svome narodu i svom Redu, već on pripada »čitavom čovječanstvu«. Stoga: »U ekumenskoj perspektivi Ivan Duns Skot tvori most za vezu između Rima i raznih konfesija u anglikanskom svijetu.« Posebno: »U saborskoj klimi *njegov je nauk — živ i aktuelan!*«

Mp. o. Karlo Balić održao je 25. IX na londonskom radiju BBC svoje utiske o velikom uspjehu Kongresa u Oksfordu i Edinburghu. On je pobrao bogatu žetvu svog 40-godišnjeg proučavanja skotizma i svoga 30-godišnjeg nadljudskog napora — kao i svojih inteligentnih suradnika u Skotističkoj komisiji u Rimu — okolo kritičkog izdanja Duns Skotovih autentičnih djela. Već je objelodanjeno 8 debelih svezaka. On se nada i konačnom uspjehu — glorifikaciji Oštroumnog Viteza Imakulate s aureolom svetosti. Quod faxit Deus!

Dr fra Krsto Kržanić, Makarska